

Sárkány Márta

ÖNÉLETRAJZ

1983. december 14-én születtem Budapesten. Papa és Mama mindig úgy beszélt erről a napról, mint a megdöbbenés nagy napiáról. Nyucikán nem látszott a terhesség, mondták. Amikor 14-én este bejelentette, elfolyt a magzatvíz, Papa és Mama mozdulatlanul maradt a TV előtt, mintha a szavak megbénították volna minden porcikájukat, szemük rátapadt a hirtelen keletkező ürességre. Végül Papa lassan, komótosan felállt kedvenc foteléből, szeméből könnycsepp szivárgott. Kiment az előszobába, felvette húszéves, kopott, nehéz, sötétszürke krombikabátját, amit mindig szeretett volna egy bőrkabátra lecserélni. Nyaka köré tekerte mamakötötte sálját, mert a torka nagyon érzékeny volt és mindig félt a megfázástól. Soha nem ivott hideg vizet, a csapból is csak keverten töltötte meg poharát. Fejére húzta simléderes sapkáját, elől is, hátul is meghúzogatta. Leemelte a fogasról Mama türkálóban vásárolt, az övének egy árnyalattal szürkébb, bélelt ballonkabátját, óvatosan bal karjára tette, mintha királyi palástot vinne, jobb kezével fogta Mama gumicsizmáját, s beballagott a szobába, ahol még mindig mozdulatlanul ült Mama. Mindketten hangtalanul sírtak. Papa elővette zsebkendőjét, letörölte az orrát, összehajtotta a zsebkendőt, jobb zsebébe tette, s ezt erősen megjegyezte, mert tudta, az este még sokszor szüksége lesz rá. Letérdelt Mama elé. A csizmából előhúzta a meleg, kötött zoknikat. Levette Mama lábáról a fekete filc mamuszt, felhúzta a zoknikat, ráadta a csizmát. Mama szóltanul túrte, pap óvatosan felemelte a lakás egyetlen díszéről, az ötvenes évekből itt maradt csószékről. A kabát ujjából kihúzta a valaha csinos, az évek során hajszálvékonyra kopott sálát, Mama nyaka köré tekerte, először a jobb, aztán a bal karját a kabát ujjába dugta, mama hagyta, hogy végiggombolja. Papa a szekrényhez ment, elővette onnan Mama féltve őrzött ünnepi kalapját, lefújta róla a pihéket, és a kalapot Mama fejére illesztette. Remegő kezével megigazította Mama ritkuló hófehér haját. Aztán odament volna a szekrényhez, hogy bezárja az ajtót. Mama ekkor mozdult meg először azóta, hogy Nyuci bejelentette, elfolyt a magzatvíz. Alig észrevehető mozdulattal intett Papának, ne zárja be a szekrényajtót. Majd nagyot lélegzett, s odacsoszogott a lakkozott, sötétbarna kombinátszekrényhez, a felső polcra, a ruhák mögül egy mozdulattal kivette pénzesdobozát, amelyben Papa bőrkabátjára gyűlt a pénz. Annyira sírt, hogy semmit nem látott, de tudta, mind ki kell markolni, mert itt gyerekek születik, az ő gyerekének gyereke. Papa odalépett az olajkályhához s elzárta. Spórolni kell, öt nap múlva hazahozzák a csecsemőt, az unokájukat, kell neki a meleg lakás, meleg szeretet. Papa negyvenkét évi munkájával kiérdemelt, tizenhat éves ugrálós Trabantjával ment a szóltan család a kórházba. A szülőszoba előtt Mama és Papa kéz a kézben ült. Nem beszélgettek, csak néztek maguk elé. Olyan sokszor elmesélték ezt nekem, hogy születésem napjára határozottan emlékszem. Meg azt is sokszor elmondták, Nyuci akkor már évek óta nem dolgozott. Reggelente elment, esténként hazajött, fizetésnapon nagy bevásárlást csapott és némileg hozzájárult a rezsiköltséghez. Aztán a hónap közepén megjelentek a hitelezők, akik a fenti kis előadás anyagi hátterét finanszírozták. Gondolom, kölcsönadtak Nyucinak, de Mamáék ezt így mondták. Aztán jöttek az újabb ígéretések, újabb remények. De a vége mindig az volt, hogy a Papa bőrkabátjára gyűjtött pénz a hitelezőkhöz vándorolt, Mama pedig arról is leszokott, hogy a kirakatokat nézze.

Nyuci azt sem tudta megmondani, ki az apám, így

az ő nevére akart anyakönyveztetni, de a gyámhatóság védte jogaimat és érdekeimet, és képzelt apát kaptam. Anyai nagynéném és férje örökbe akartak fogadni, de Nyuci sértegette öntudatos alkoholizmusa ezt nem engedte. Ezt mind Mamáéktól tudom.

Mire én akkora lettem, hogy megkérhettem volna őket, legyenek szívesek mégis örökbefogadni, mert nagyon szeretnék egy apát és egy anyát, akkorra Bátya meghalt, Nénje tovább szeretett ugyan, de már nem akart örökbefogadni. Nyuci meg egyszercsak férjhez ment. Az új családtag úgy nézett rám, mint egy ványadt békára, de azért a nevére vett. Apának, Apucinak nem szólíthattam, csak Dezsőnek. Olyan is volt. Olyan Dezsős. Ekkor elköltöztünk Mamáéktól egy panelház harmadik emeletére, és kaptam egy küsszobát. Innen nem is jöhettem ki, ha Dezső otthon volt, de szerencsére keveset volt otthon. Nem szerettem vele kocsmákba járni, mert Nyucinak nem engedte meg, hogy az asztalhoz üljön, nekem meg nem engedte, hogy felálljak, és akkor is meg kellett innom az üdítőt, ha már majdnem bepisiltem. Nyuci végig a fal mellett lapult, Dezső mondta, maradjon is ott, ő ugyan töményt nem vesz neki. Ha sörtől rúg be, az más, akkor majd a tenyerén viszi haza. De Nyuci nem szerette a sört, csak a töményt. Az utcán nem foghattam Dezső kezét, pedig jó lett volna, mert nagy volt és erős. Ereje akkor is megmutatkozott, amikor péppé verte Nyucit, mert hokk is megnyúl a pénzéhez. Ez az egyetlen, amit Nyuci helyesen tett. Dezső csak azért vette feleségül Nyucit, hogy az ő tartós kiküldetése alatt valaki fizesse a lakbért. Nyuci meg azt mondta, Mamáéknál ő ingyen is lakhat, Dezső lakására fizeti a lakbért, Dezső pénzéből. Nyucinak akkor sem volt ugyanis pénze, mert nem dolgozott. Mama és Papa csak Dezső távollétében jöhetett hozzánk, mert őket is utálta Dezső. Mama és Papa így elég sokszor jött és gondoskodott rólam Nyuci helyett. Ezek a látogatások nekem olyanok voltak, mint a karácsony, az év nagy része ünnepléssel telt. Nagyobb ajándékot Papa és Mama soha nem tudott nekem venni, de mindig hoztak fruttit vagy stolwerket. Dezső külföldről hozott nekem videojátékokat, meg olyant irányítós autót, amivel a fiúk szoktak játszani. Azért örültem neki. De akkor sem bántam, amikor Dezső ezeket visszakérte, amikor végképp kiverte a lakásból Nyucit. Én az új nevemmel egy évig jártam az új iskolába, aztán az új nevemmel visszamentem a régi iskolába, az osztálytársaim nagy csodálkozására és az én nagy öröömre. Megint Papánál és Mamánál laktunk, nem kellett félnem, hogy Nyuci elmegy otthonról és két napig elfelejt hazajönni, arról nem is beszélve, hogy a hűtőtök üresen hagyta ott, és én korgó gyomorral és vérző szívvel álltam a bezárt harmadik emeleti panellakás ablakában és csak vártam és vártam, hátha jön Papa és Mama, és kiszabadítanak innen, de ők akkor éppen elutaztak a másik gyerekekükhöz, akinek rendezett családi körülmények között született gyereke, csak nagyon távol Budapesttől. Aztán, amikor Papa és Mama hazajöttek, megtalálták Nyucit a garázsban, összecsinálta magát, és édesdeden aludt magamagában. Papa és Mama azonnal jött értem, de nem olyan gyorsan, ahogy akartak, mert Papán akkor már jelentkeztek az agylágyulás tünetei és nem vezethetett, taxira pedig nem volt pénzük. Az ablakból láttam őket. Most Mama volt az erősebb, pár lépéssel Papa előtt haladt, időnként bevártá Papát, én meg csak kibámultam, meg ugráltam, meg sírtam, folyt a könnyem meg a taknyom, de nem bántam, jöttek értem, értem jöttek, jöttek értem, értem jöttek, drága Papám, drága Mamám. Ketten közösen törték rám a bezárt harmadik emeleti panellakás ajtaját és én ak-

kor nyolc évesen azt hittem, az emberrablás a világ legcsodálatosabb dolga. Hazavittek, köszöntem Cseresznye úrnak, Meggyfa úrnak, Kék Szilva kisasszonynak, maghajoltam Rózsa királykisasszony előtt, megsimogattam Jázmin és Izsis úrhölgyeket. Mama és Papa megmosdatott, megettetett, megitatott, ágybafektetett, ott álltak az ágyam előtt, míg el nem aludtam. Aztán ott álltak reggelig. Azt kívántam magamnak, ez a mennyei boldogság soha ne múljon el. De sajnos hamar elmúlt, mert az én édes drága egyetlen nagybajuszú, bozontos szemöldökű Papám meghalt. Az orvosok szerint jobb így neki, mert különben bezárhattuk volna a kisszobába, moshattuk volna utána a kakis gatyákat, és tűrhettük volna, hogy játék katonáival teleszórja a padlót. Én nagyon szívesen mostam volna a kakis gatyáját és lejátszottam volna vele minden lovasháborút, de ő nem gondolt rám és elment. És ezután nekem sokáig semmi nem sikerült. Mama idegei kikészültek, egyre többet kiabált Nyucival, volt, hogy azt mondta neki még kurvának is hülye, mert az okos kurva pénzt visz haza, nem gyereket. És amikor Nyuci egyszer azt mondta Mamának, hátát hátrét görnyesztve, hogy vegye már észre magát és fogja be a pofáját, Mama úgy meglökte Nyucit, hogy Nyuci a konyhaszekrénynek esett és betörte a fejét. Mama akkor azt mondta, bárcsak halt volna meg. Ezt mondta a gyerekének, akit annak idején, ahogy mesélte, nagy fájdalommal szült, aki öt tizennyolc évesen a maga négy és fél kilójával szétszakította kívül, belül, de akit annyira szeretett, hogy mindent elfelejtett és megbocsjított. Mama is erre gondolhatott, amikor azt mondta Nyucinak, bárcsak halt volna meg, mert alighogy kimondta, elkezdett remegni, és ezt nem is hagyta abba, egészen addig, amíg az orvos ki nem jött és dupla adag injekciót nem adott neki. Mama szép lassan felgyógyult, én meg akkor kezdtem kiesni a padból. Amikor harmadszor ájultam el, Ila néni, az osztályfőnök már nem is a Mamát hívta, hanem a gyámhatóságot, aki engem nem nagyon szeretett, mert nem adott segítyt, azt mondta, Nyuci kérjen Dezsőtől tartásdíjat, mert én a nevére szerepelek. Mama azt mondta, még mit nem, az az állat képes lenne levetetni a nevére. Ezt én sem akartam, mert a régi iskolámban a régi osztálytársaim megint nagyon csodálkoztak volna. Engem a társadalombiztosítás sem nagyon szeretett, azt mondta, nem jár nekem árvaellátás Papa után, mert nem jogilag, csak ténylegesen gondoskodott rólam. Ha drága Papa tudta volna, hogy jogilag is el kell tartania, egészen biztosan megtette volna, mibe került volna az neki.

Szóval, amikor harmadszor is elájultam, kórházba vittek, vizsgálták mindenemet, még az agyamat is, de nem

találtak semmi hibát. Ha kérdezik, előre megmondom nekkik, nincs semmi bajom, ha lenne, nem nyernék a régi iskolámban az új nevemmel matematika meg angol versenyt, és nem az én rajzaim díszítenék az iskola falát. Amikor erre végül rájöttem a kórházban, hívtak egy pszichológust, de én mamával megbeszéltem, hogy a pszichológusnak sem árulok el semmit. Így nem mondtam el, hogy Mamának tizenkétezer a nyugdíja, ebből nyolcezer a lakás, és ha Nyuci nem lop belőle, akkor az egész négyezer megmarad. Ez nekünk éppen elég, mert Mama, ahogy mondja, világiéletében spórolós volt, csak öregkorára szeretett volna másképp élni. De azt mondja, nem bánja, mert élete egyetlen értelme vagyok. Mindig megbeszéljük, mi az ebéd. Néha hatalmas a választék: sült krumpli, krumplistészta, krumplifőzelék, krumplistészta, és amikor hazaérek az iskolából, a Mama az előszobában vár, lesegíti rólam a kabátot, bevezet a konyhába a megterített asztalhoz, elém teszi a Gundel Étterem étlapját és megkérdezi, addig is valami italt? És akkor én rendelék két deci hideg vizet, és amikor a Mama hátulról megkerülve, tálcán hozza nekem a két deci hideg vizet, akkor már nem bírok a lábaimmal, amelyek csak úgy kalimpálnak a szék alatt, és fülig ér a szám, alig tudom kimondani, hogy egy nagy adag gránátoskockát rendelék. Hévégeken eszünk húst is, Mama vesz két szelet karajt, a csontból levest főz, a csontból lefejtett húsból pörköltet készít, ezt nem szeretem, de a rántott hús a kedvencem. Ha Nyuci nincs otthon, akkor másfél szeletet kapok, mert Mama azt mondja, neki már nincs étvágya, így, idős korára. Felvágottat nem eszünk, ruhát a ruti-butikban vásárolunk. Most el kell költöznünk innen, mert a Mama másik gyereke azt mondta, ő nem fizet öröklési illetéket azután, amit Nyuci eliszik. Akartam mondani, hogy ne aggódjon, mert Nyuci mostanában úgyis mindent kihány, amit megeszik, de Mama azt mondta, ne álljunk vele szóba. Akkor a Mama felvette az ünneplő ruháját, azt hittem, templomba megyünk, de csak a kertbe mentünk. Mama elbúcsúzott minden fától és bokortól, minden levéltől és ágtól. Amikor bejött, fáradtan leült, azt mondta, telefonálni akart a jóistennek, de valószerűleg mellétette a kagylót. Mama eladta a karikagyűrűjét, és kifizette Nyuci bírságát, mert az ábécében italt lopott. Mama azt mondta, egyetlen aranya én maradtam. Most már nem is bánom, hogy el kell menni ebből a házból, pedig nagyon szerettein itt. Kíváncsi vagyok az új iskolámra. Szerencsére a régi nevemet megtarthatom, úgy megszoktam már.

Budapest, 1996. január 21.

Kovács Judit, VII. osztályos tanuló

Ács Jenő

MAGDALÉNA

Mikor a kés hóíze fáj, csonkul-é a tenger?
Mikor kavicsok, füzek, patakok nem mormognak
a betonban, mikor alszanak a falban az erüniszek;
mikor a hold, a szél zsandára, őrjöngését sétáltatja,
s kínozzák a levegőt a halál ércreflexei; akkor mondd,
ó, mondd, mert hihetetlen a csalogány-csonk a szájban.
És fonódj körém párdücpuhán s ne figyelj, hogy pupillám
vércsonkja mögött micsoda pipacsvereség bolyong,
mint pisztráng-raj a hóesésben.